

DØDSDOMMEN OVER RAGNAR SKANCKE.

+++++

13.

RETTELSE FRA NR. 12.

av mai 1940 til garnisonerende off.

I forbindelse med deres tilrøding om avgivelse av æresord - er ekspedisjonssjef Helgerud, sorenskriver Harbeck og regjeringsadvokat Voss omtalt som "gode" nordmenn. Det er selvsagt trykkfeil for :Gode nordmenn, uten forbeholl... I forbindelse med adv. Øvergaard's skr. til Eidsivating 26.4.1948 ang. Skanckes gjenopptagelsesbegjæring - henviser han til at UK i bil.bd.III,s.11 fastslår at det til tross for prokl. av 7. juni - ("likevel") "utvilsomt var mange som mente at kampen nå faktisk var slutt, og at Norge ialfall stod utenfor", dvs. ikke lenger deltok i krigen."

Øvergaard fortsetter, og her hadde en viktig linje falddt ut: " Denne uttalelse burde ha foreligget før "landssvikoppgjøret", fordi domstolene stort sett har vendt det døde øre til, når en tiltalt har gjort gjellende denne oppfatning, som måtte ha ledet til frifinnelse, hvis der ikke kunne påvises s p e s i e l l grunn til å gjøre det u-antagelig at d e n n e tiltalte hadde hatt en slik oppfatning som UK. har fastslått at m a n g e hadde.".... Artikkelen's siste linjer i nr. 12. skal lyde: " Jeg (Øvergaard) henviser herom til nåværende oberst (?), da major og stabssjef Erik Quams skrivelse til professor Schnitler av 1942, hvor det bl.a. heter: "Det syntes klart for oss at regjeringen og K.G. anså kampen for slutt, og at de ikke lenger hadde bruk for sine offiserer." Jeg fortsetter sitatet: "og at disse for resten av krigen kunne anse sig som privatpersoner. Det var således ikke lenger noe som kan hindret dem fra å gi æresord på ikke på noen vis å delta mer i krigen mot Tyskland og reise hjem som privatpersoner og ta sig av sine familier og sine private affærer."

Hverken Eidsivating eller Høyesterett vilde inn på denne meget viktige skrivelse fra oberst Quam, som klart viser at den i Sverige en tid internerte 1. divisjon mente at krigen mellom Norge og Tyskland var slutt. Skrivelsen er datert 5.april 1942 og bærer er henlagt for den evige hvile i Den krigshistoriske avdeling i Forsvarsstaben. Den kan ikke forlikes med legenden om den fortsatte krig. ~~Eller Skanckes dommenes konstruksjon av en bevissthet hos ham om "den pågående krig~~ ⁴⁴⁴ ~~mellom Norge og Tyskland".~~

++++

Den norske "krig"-føring fra London etter kapitulasjonen.

Blandt den mengde av nye opplysninger som adv. Øvergaard fremla for Eidsivating - forgjeves - den 26.4.1948 er følgende megetsigende skr. av 4.april.s.å. fra dav. generalmajor Wilhelm von Tangen HANSTEEN. Det ~~må kunne sies at det~~ som herr Hansteen har å berette om norsk krigføring fra London er ~~ganske enkelt~~ ^{så at} den norske eksilregjering må sies å ha respektert overkommandoens kapitulasjonsavtale med tyskerne: §1: "De samtlige norske stridskrefter - Die gesammten norwegischen Streitkräfte - legger våpene ned og forplikter seg ikke å gripe til våpen igjen mot Det tyske rike eller dets forbundne så lenge den pågående krig varer."

General Hansteen skriver: "Spørsmålet om påbegynnelsen av aktiv krigføring fra England av under norsk operativ ledelse kan besvares med følgende: Fra våren 1942 ble det opnådd at de hemmelige operasjoner på Norge for sabotasje, etterretningstjeneste og for opbygningen av motstandsbevegelsene i Norge (uth.her) skjedd under f e l l e s norsk-britisk ledelse hvorav det norske element var et

For å komme der ennsomme til- ~~til~~ talte tillivs red ~~de~~ ankla-
gerne på bølgen tvers igjennem loven....

paragrafen helt mangler. Da dette fører oss inn i Skanckedommenes
invaliditet - en av dem - at Skancke er dømt etter §6 for forhold
som ikke rammes av paragr. kunne heller ikke vedkommende forhold
i tiltalen sammenholles med "de i loven beskrevne kjennemerker".
Det ville nemlig da bli åpenbart at det påklagede forhold og
§ 86 i k k e hadde noe med hinannen å gjøre. Dette var
det store dilemma for forfatteren av tiltalebeslutningen. Men
lovens krav vek for den oppiskede opinion: Jeg skal ta ~~ett~~ ~~par~~ ~~noen~~
av Øvergaards eksempler på ~~dissaksantra~~ ~~ang~~ ~~ang~~ ~~ang~~ denne tilsnikelse
i dommens sentrum.

Det heter i Eidsivatingss dom, HR. utdr. s. ~~42~~ ~~43~~ ~~44~~ ~~45~~ ~~46~~ ~~47~~ ~~48~~ ~~49~~ ~~50~~
~~51~~ ~~52~~ ~~53~~ ~~54~~ ~~55~~ ~~56~~ ~~57~~ ~~58~~ ~~59~~ ~~60~~ ~~61~~ ~~62~~ ~~63~~ ~~64~~ ~~65~~ ~~66~~ ~~67~~ ~~68~~ ~~69~~ ~~70~~ ~~71~~ ~~72~~ ~~73~~ ~~74~~ ~~75~~ ~~76~~ ~~77~~ ~~78~~ ~~79~~ ~~80~~ ~~81~~ ~~82~~ ~~83~~ ~~84~~ ~~85~~ ~~86~~ ~~87~~ ~~88~~ ~~89~~ ~~90~~ ~~91~~ ~~92~~ ~~93~~ ~~94~~ ~~95~~ ~~96~~ ~~97~~ ~~98~~ ~~99~~ ~~100~~
40: "4. I februar ble ekspedisjonssjef
Feylings nazistisk betonte katekismusforklaring godkjent av departe-
mentet som lærebok med forbigåelse av de lovbestemte instanser,
samtidig som departementet trakk tilbake godkjenningen av nye opp-
lag av en rekke meget brukte religiøse lærebøker... 9. Ved Kirke-
departementets rundskriv av 11. september 1941 søktes prestene
påvirket av departementet til å gå inn for kampen mot "bolsjevis-
men" ved å undertegne "Opprop til det norske folk." Det var som
kjendt ingen allianse mellom "bolsjevismen" og den norske asyl-
regjering i London, rent bortsett fra at den sovjetrussiske regje-
ring visatnokk ikke anerkjendte Londonregjeringen.

"11. Høsten s.å. (1941) fratok Kirkedepartementet bis-
kopene deres rett til å konstituere prester under ledighet og til
å ansette hjelpeprester. 12. I november 1941 forsøkte Kirkedeptet
å påtvinge Oslo bispekontor nazistisk prest som kontorfullmektig.

"17. Etter prestenes embetsnedleggelse i april 1942
ble flere av dem avhentet av statspolitiet og avhørt. Omtrent
samtidig (7-8) april ble 5 av "Kristent Samråd"s 7 medlemmer arre-
stert og satt inn på Bredtvedt." Øvergaard: "Forsåvidt angår pkt.
17 bemerkes at dette intet inneholder om en HANDLING fra TILTALTES
side. Det er altså direkte i strid med strpl. § 286."

Om ~~handlingen~~ denne dom skriver Skancke 12. mai
1947 til Høyesteretts kjøremålsutvalg: "Lagmannsretten har funnet
mig skyldig i dette punkt "slik som de er beskrevet i tiltalebesl."
I retten foregikk følgende: Da man kom til behandling av dette pkt.
måtte aktor lete i sine dok. etter de tilhørende papirer. Han fant
dem ikke i farten, og ga uttrykk for det - hvorpå lagmannen be-
merket: "Vi får gå videre, så får vi komme tilbake til dette når
De har funnet dok." Derpå gikk forh. videre - uten at man kom til-
bake til det nevnte punkt... Ihvertfall husker min forsvarer og
jeg tydelig dette, hvorfor jeg vil påberope mig som ~~nytt~~ NYTT
BEVIS : 1. Vitneprov fra h.r.adv. C.A. Torstensen, Oslo. 2. Min
partsforklaring. - Bortsett fra den saksbeh.-feil som her foreligger
må det telle enn mer at jeg ikke er skyldig i dette pkt. Forh. var
mig helt ukjent inntil jeg så det i tilt.besl. På dette pkt. er jeg
følgelig blitt dømt uten at det har vært ført noe bevis (som på-
ståes ikke å eksistere) og uten at jeg har forklart mig - i det he-
le uten at forh. har vært behandlet i retten."

Skancke: "Hvorledes man enn vil bedømme dette forh.
i relasjon til gjenoptagelsesbetingelsene i strpl. § 414, bør det
lede til GJENOPTAKELSE." Men det var som det var lakt ett jernlakk
over Skanckes og Øvergaards innsigelser. Skanckes skjebne var av-
gjort bak lukkede dører. Rettsfornektelsens svarte klede stengte
den ulykkelige ute fra folkets medviten... Råskapen fra en for
sitt forhold under okkupasjonen nervøs presse skal det gis noen
eksempler på..

~~Handlingen~~
Øvergaard: "Tiltalte er ifølge dommen (se HR utdr. s.
68-69) funnet skyldig i dette forhold, til tross for at det ikke
inneholder noe om en HANDLING fra tilt.s side, men utelukkende er

W.H.
Ifølge Wrede Holm skulle man tro at Forsvarssjefen så det som en mulighet at norske tropper i samband med tyskerne bevoktet Finnmarks østgrense mot russisk inntrengen samtidig som ~~han~~ mener at staten Norge skal være i fortsatt krig med Tyskland. Se også avtalens §7 om de norske grensepolitibataljoner. Militært å samarbeide med tyskerne vilde være krigsforrederi, hvis Norges krig mot Tyskland fortsatte.

17. februar 1946
Direktør Lorentz Vogt opplyste i Tønsbergs Blad 3. juni 1948 at daværende riksadvokat Sven Arntzen hadde utsendt et sirkulære bl.a. til landssvikdommerne. Et vesentlig punkt i Kongens proklamasjon av 7. juni 1940 ble her galt gjengitt, nemlig at ~~skiltskjæringen~~ ~~wildax~~ ~~løp~~ ~~retholdt~~ emigrantregjeringen vilde "opretholde det norske rikes selvstendighetskrig." Under en retts sak mot cand. jur. Ketil Harnoll i Oslo byrett 10-12 februar 1948 (dommer Juell) kom det til en dramatisk avsløring. Som alle andre t tiltalte ble også Harnoll foreholdt denne proklamasjon, som er yndlingsargumentet for den fortsatte krig. Han innrømmet at han hadde hørt den oplest over Tromsø radio den 9. juni 1940. Han hadde oppfattet den som regjeringens programerklæring, som den definitive erklæring om at regjeringen oppga k r i g e n som et ledd i dens fortsatte politiske og diplomatiske kamp, og det så meget mer som han hadde vært vitne til at de norske tropper ble dimittert, samtidig med regjeringens avreise, ~~til~~ ~~ross~~ ~~før~~ ~~at~~ ~~de~~ ~~kom~~ ~~til~~ ~~Å~~ ~~England~~. Til overflod hadde han fra justisministerens (Terje Wolds) egen munn, at regjeringen nu ikke lenger hadde bruk for soldater.

Harnoll ble imidlertid satt ettertrykkelig tilveggis da dommeren tok frem Riksadvokatens sirkulære og siterte fra proklamasjonen at regjeringen vil ~~ø ø~~ "opretholde det norske rikes selvstendighetskrig". Harnoll tok med sig UK, bil. bd. II, hvor det står på side 312 hva emigrantregjeringen vil opretholde: "Det norske rikes selstendige liv." Akkja. Riksadvokaten hadde denne gang hentet den såre nødvendige krig fra bladet Finnmarkens gale gjengivelse for 12. juni 1940... En hjelper for riksadvokaten i "rettsoppgjøret" professor og ekstraordinær HR dommer Andenes rykket ut med en redegjørelse, hvori han bl. a. hevdet at feilen ikke hadde hatt s y n d e r l i g betydning. Dette er utvilsomt galt, hevder Lorentz V o g t. Kongens uttalelse om "selvstendighetskrig" har vært påberopt i rettssak etter rettssak...

Den lå også på bordet til Skanckes dommere...

Den drepende hukommelsessvikt hos prominente vitner.

Biskop Berggravs eiendommelige omgang med fakta har jeg tidligere gjengitt Skanckes og Øvergaard's syn på. Skancke fortalte kamerater under rettssaken at Lagmann Solem klubbet ham ned hvergang han nevnte Berggravs navn... ~~Kjædelig for opinionen i landet~~ og et slag for Skancke var den forfremmede Roscher-Nielsens prov - som Øvergård sier er uriktig - at kapitulasjonen bare var lokal. Dette motsies imidlertid bl.a. av avtalens tekst, og at den ble undertegnet av overkommandoene, i motsetning til de lokale kapitulasjoner, som ble undertegnet av vedkommende enheters sjefer, eller deres befullmektigede. Springende punkter i de tre Londonstatsrådets vitneprov gjengis ordrett fra rettsboken for Oslo forhørsrett, administrert av dommer Reidar Dick Henriksen, for 27. og 28. november 1947:

Generalmajor Birger Ljungberg: " Ingen ble beordret til å være med (til England), da det manglet transportmuligheter og båtene var helt fulle... Etter spørsmål fra forsvareren (Øvergaard) uttaler v. at under forsvarssjefen, general Ruge, hørte alle forsvarets grener, både luftforsvaret, sjøforsvaret og Hæren... V. ble frabeordret som sjef for Fd. den 20/3 - 1942. I den tid v. var forsvarsminister etter avreisen til England kan v. ikke huske

Villedende
og bare om-
fattet land-
Hudskeftr.

(Forts.fra foreg.nr.)

Når dødsdommen over Skancke så kort tid etter eksekusjonen selv av en amatør kan taes under kritisk behandling i dette pionerarbeid, som til sine øvrige mangler føyer en beklagelig mangel på systematikk, så skylls det ikke bare forfatterens sorg over Skanckes ufortjente og tragiske skjebne. Hans følelser ved å skulle utsklettes for krigsforrederi for sin innsats på den kulturelle sektor under okkupantens herredømme over Norge - må ha vært ubeskrivelig bitre.

rettergangen i
fire Eidsivating

Det er etter min opfatning særlig på tre punkter at Skanckedommen, avslagene på gjenoptagelsesbegjæringene og regjringens missbruk av sin selstendige benådningsmyndighet egger til offentlig gjennemgâelse og skarp opposisjon - i første omgang av undertegnede, som desverre ikke er uhildet i denne sak. Men forsøker å gjøre mitt beste.

1) Skanckes forsvar i lagmannsretten var lettferdig. På innstendig råd av sine daværende forsvarer førte han ikke forsvarsvitner skriver han. Jeg ber husket hans og Advokat, dr. jur. J. Øvergaards bemerkninger om rettergangen... Den mangelfulle tiltalebes-

2) Dommene antas gale fordi de opkonstruerer hos den domfældte ett forsett og en bevissthet om Norge som deltager i en pågående krig. Han hevdet tvertimot i Eidsivating og i gjenoptagelsesbegjæringene sin subjektive, sterke opfatning at Norge ikke lenger var krigsdeltaker i straffelovens mening, da han 25. september mottok opnevneelse som kommissarisk statsråd. Rettene satte hans og Øvergaards dokumenterte historiske materiale som sansynliggjør opphør av den straffebeleggende, faktiske krigsdeltakelse, uten den ringeste drøftelse...

3) Straffelovens § 86 rammer rettsstridig bistand til fienden under krigsoperasjoner...

Øvergaard : Forsto ikke Skancke at Norge deltok i krig etter 10. juni 1940, er han i et hvert fall straffri for forbrytelse mot § 86, se forskriften om situasjonsvillfarelse i strl. § 42...

3) Straffelovens § 86 rammer rettsstridig bistand til fienden under krigsoperasjoner, ikke slike handlinger i den Kirkedepartementets sektor som Skancke er dømt for.

4) Inabilitetsspørsmålet.

Ad 1 og 2.

Disse punkter er særskilt behandlet.

Under "Mangler ved tiltalebeslutningen" viser Øvergaard at denne for en rekke punkters vedkommende krenker straffeprosessl. § 286, annet ledd, som bestemmer: "Den (tiltalen) skal i korthet, men såvidt mulig med nøyaktig angivelse av tid og sted, gjensstand og lignende, - fremstille den HANDLING, for hvilken tiltale reises, med fremhevelse av de I LOVEN BESKREVNE KJENNEMERKER og under henvisning til den eller de straffebestemmelser, som antas å kunne komme til anvendelse."

Så regner Øvergaard opp en rekke punkter i tiltalen hvor (og ~~altså også i dommen~~) hvor sammenhengen med krigsfoorederi-

en fortelling om en episode under okkupasjonen.- Lagmannsrettens dom er overhode sin beh. av de enk. poster MEGET MANGELFULL og i opplagt strid med prinsippene i straffepr.l. §§ 342 og 344. Noen beskrivelse av "g j e r n i n g e n" finnes overhode ikke, og den skal foreligge også etter strpl. § 375.- Men etter dommen er vi nødt til å underforstå at Skancke skulle ha hatt noe med avhenting av endel prester (hvilke?) og arr. av 5 av "Kristent Samråds" 7 medlemmer å gjøre. Hvorledes Skanckes befatning hermed antas å være, opplyser dommen intet om.- Om "behandlingen" av dette pkt. henv. jeg til S.s bemerkn. i ovennevnte tillegg av 12-5-1947.- Jeg henviser til skriftvekselen mellom adv. Annæus Schjødt og meg (bil. 1 og 2 hermed.) Aktor skriver 5.S.47 til Ø.bl.a.: "Jeg kan ikke huske den episode De nevner om beh. av tiltalens pkt.17 vedk. kirken, men kan på den annen side selvsagt ikke benekte at en slik episode kan ha funnet sted... Forøvrig tror jeg ikke det er tvil om den fremst. som er gitt i vedk. pkt. i tiltalen er korrekt, og jeg tror De vil kunne finne det bekreftet ved uttalelser i sokneprest CHRISTIES bok."

Zvergård fortsetter i sitt store, dyptpløyende skrift av 26.4.1948, som Eidsivating lot ligge udrøftet og tilsidesatt for ettertidens dom: "I anledn. av adv. Schjødts sluttbem. om sokneprest Christies bok ("Den norske kirke i kamp") bemerkes at intet av denne bok ifl. retsboken er dok., men det finnes riktignok heller intet i denne bok som kan brukes som bevis for at Skancke hadde hatt noen befatning med de i pkt.17 omhandlede forhold. Derimot tør det hende at aktor har hentet sin lille fortelling i nevnte pkt 17 fra Christies bok s. 171, man kjenner igjen uttrykkene derfra." Z. hevder at aktor "bare har plukket ut en historisk fortelling ell. episode, og puttet denne helt uvedk. ting inn i en tiltalebesl. mot en bestemt person uten å forsøke å holde sig til forskr. § i strpl. § 236, 2. ledd."

"Det står i C.s bok s.171, at man, når prof. Hællesby og Ludvig Hope ikke ble arrestert "kunde spore Kirkeedepstets finger i dette. Det vilde ikke utfordre legfolket." Slike løse spekulasjoner kan man imidlertid ikke bygge noe på i en retts sak. S. anfører at fhv. domprost Johs. H y g e n forklarte under bevisoptaket hvem det var som gjennomførte arrestasjonen av de 5 medl. Han hadde "aldri hørt nevne at Skancke skulde hatt noe med det å gjøre." Jfr. også R.W. Krantz's prov.

I denne gjennomgåelse av dødsdommen legger jeg stor vekt på de følgende bem. av adv. Zvergaard: "Jeg henviser om betydningen av den rettergangsforsoning som her er foregått, til min skr. til lagmannsretten av 27.7.47 avsn. II som i enhver hens. fastholdes. Det er ikke urimelig å trekke slutninger fra sakens behandl. for dette pkts. vedk. til dens behandling OVERHODE. Tiltaltes interesse er i høy grad forsømt og det er dog også en offentlig interesse, ikke alene at en uskyldig ikke dømmes, men også at en i noen henseende tiltalt ikke dømmes, når hans forsvar er handicappet ved MANGLENDE BEVISOPPGAVER, og ved UTILSTREKKELIG beskrivelse av de handlinger man vil ha ham dømt for. Tiltaltes tarv kan i så henseende ikke sees å være varetatt av retten."